

Opinia Komitetu Regionów „Promowanie czynnego zaangażowania obywatelskiego młodzieży poprzez edukację”

(2008/C 105/05)

KOMITET REGIONÓW

- Stwierdza ogólną nieznajomość wśród obywateli państw członkowskich podstaw, na których opiera się konstrukcja Unii Europejskiej, oraz jej perspektyw rozwoju.
- Uważa, że nieznajomość ta jest jeszcze bardziej szkodliwa w wypadku młodzieży, której przyjdzie w przyszłości tworzyć gospodarczy i społeczny kontekst Unii Europejskiej. Dla przyszłości Unii ważne jest, aby młodzi ludzie byli w stanie przyjąć aktywną postawę obywatelską wobec Unii.
- Uważa, że w tej sytuacji Komitet Regionów ma do odegrania pewną rolę ze względu na obowiązki, jakie w niektórych państwach członkowskich przypadają w zakresie edukacji młodzieży samorządom lokalnym i regionalnym, a ponadto ze względu na niewielki dystans, jaki dzieli je od młodych ludzi, co pozwala im przyczynić się do zachęcania młodzieży do angażowania się w sprawy obywatelskie.
- Uważa za konieczne, aby wszyscy młodzi Europejczycy otrzymali wykształcenie odpowiadające ich potrzebom zawodowym oraz ich rozwojowi osobistemu w ciągu życia. Istotne jest również, aby uzyskali wiedzę, która pozwoli im czuć się obywatelami Unii.
- Nie zamierza proponować, by Unia zastąpiła władze państw członkowskich odpowiedzialne za edukację, jednakże zachęca Unię do oceny istniejących rozwiązań w tym zakresie oraz proponowania celów i środków, jakie należy podjąć do ich osiągnięcia.
- Podkreśla znaczenie istniejących form kształcenia niesformalizowanego, które zasługują na rozwijanie, tak aby uzupełniały edukację formalną o Europie, gdyż zasadniczo stanowią one pierwsze świadectwo świadomie przyjętej odpowiedzialności i wstęp do aktywnego obywatelstwa.

Sprawozdawca: Claude du GRANRUT (FR/PPE), Radna regionu Pikardii

Zalecenia polityczne

KOMITET REGIONÓW

1. Stwierdza ogólną nieznaną wśród obywateli państw członkowskich podstaw, na których opiera się konstrukcja Unii Europejskiej, oraz jej perspektyw rozwoju.
2. Uważa, że nieznaną ta jest jeszcze bardziej szkodliwa w wypadku młodzieży, której przyjdzie w przyszłości tworzyć gospodarczy i społeczny kontekst Unii Europejskiej; sądzi jednocześnie, że dla przyszłości Unii ważne jest, aby młodzi ludzie byli w stanie przyjąć aktywną postawę obywatelską wobec Unii.
3. Uważa, że obywatelstwo europejskie wprowadzone traktatem z Maastricht (1992 r.) i doprecyzowane w traktacie z Amsterdamu (art. 8 ust. 1) w 1997 r. przyznaje wszystkim obywatelom Unii Europejskiej pewne istotne prawa i przywileje, z których niektóre dotyczą bezpośrednio młodzieży w UE: prawo do podróżowania, mieszkania i pracy lub studiowania we wszystkich państwach członkowskich UE oraz prawo do głosowania. Obywatelstwo europejskie nie zastępuje obywatelstwa krajowego, lecz je uzupełnia.
4. Uważa za konieczne, aby wszyscy młodzi Europejczycy otrzymali wykształcenie odpowiadające ich potrzebom zawodowym oraz ich rozwojowi osobistemu. Istotne jest również, aby w ramach zajęć szkolnych zdobywali również elementy wiedzy, które pozwolą im czuć się obywatelami Unii.
5. Z zadowoleniem przyjmuje uznanie znaczenia aktywnej postawy obywatelskiej w niedawno przyjętym przez Komisję komunikacie w sprawie partnerskiego procesu komunikowania na temat Europy (¹), a w szczególności praktyczne podejście Komisji do zapewnienia nauczycielom publikacji i materiałów do ściągnięcia związanych z tematyką europejską. Zachęca Komisję Europejską do udostępnienia tychże jak najszybciej.
6. Uznaje, że do przyswojenia sobie przez młodzież europejskiej postawy obywatelskiej potrzebne jest z jednej strony uznanie podstaw, które stanowią tożsamość europejską, czyli pozytywne kształcenie o Europie: odkrywanie wspólnych wartości, wspólnej historii, powiązań między kulturami, tego samego poziomu praw i obowiązków w zakresie życia społecznego i politycznego, a z drugiej strony — zrozumienie, że Europa jest dla młodych ważna i kształtuje ich codzienność oraz przyszłość.
7. Z ostatniego sondażu (Eurobarometr, lipiec 2007 r.) pokazującego, że zrozumienie różnych podstaw tożsamości europejskiej jest wprawdzie względnie zadowolające w przypadku „elit” europejskich, lecz przedstawia się zupełnie odmiennie, gdy weźmiemy pod uwagę ogół młodych ludzi w Unii Europejskiej, Komitet wyciąga wnioski, że to w trakcie edukacji szkolnej należy przekazać młodzieży podstawowe idee obywatelstwa europejskiego jako fundamentu europejskiej tożsamości.
8. Wyraża zadowolenie z programu Urbact II, który na pierwszym miejscu stawia społeczną integrację młodzieży oraz z akcji informacyjnych i promocyjnych organizowanych przez różne instytucje europejskie, jak również z pozytywnych wyników programu „Sokrates”; wyraża również uznanie dla skuteczności stowarzyszeń nauczycieli i młodzieży oraz osób

pracujących dla młodzieży, które troszczą się o wprowadzanie swoich uczniów lub członków w realia europejskie.

9. Przyjmuje z zadowoleniem wymianę godnych naśladowania sposobów postępowania na szczeblu lokalnym i regionalnym w Europie, tak aby dzieci i młodzież miały możliwość dowiedzieć się więcej na temat UE i jej państw członkowskich. Jest niemniej przekonany, że dla rzeczywistej skuteczności działań niezbędne byłyby masowe działania skierowane do wszystkich osób w wieku szkolnym, i że tylko one pozwoliłyby osiągnąć prawdziwe poczucie obywatelstwa europejskiego.
 10. W ramach tego celu podkreśla znaczenie istniejących form kształcenia niesformalizowanego, które zasługują na rozwijanie, tak aby uzupełniały edukację formalną o Europie, gdyż zasadniczo stanowią one pierwsze świadectwo świadomej przyjętej odpowiedzialności i wstępu do aktywnego obywatelstwa.
 11. Zachęca do korzystania z inicjatywy Youthpass, która pozwala na uznanie prac społecznych młodzieży w ramach programu MŁODZIEŻ oraz z Europassu, ułatwiającego mobilność młodym pracownikom w Europie.
 12. Jest świadom tego, że edukacja szkolna należy do zakresu odpowiedzialności rządów państw członkowskich Unii, jednak przypomina decyzję unijnych ministrów edukacji zapewniającą, że wśród fundamentów wiedzy nauczanej w szkole znajdzie się podstawowa wiedza na temat Unii Europejskiej.
 13. Nie zamierza proponować, by Unia zastąpiła władze państw członkowskich odpowiedzialne za edukację, jednakże zachęca Unię do oceny istniejących rozwiązań mających na celu zwiększenie wiedzy o Unii Europejskiej.
 14. Uważa, że w tej sytuacji Komitet Regionów ma do odegrania pewną rolę ze względu na obowiązki, jakie w niektórych państwach członkowskich przypadają w zakresie edukacji młodzieży samorządom lokalnym i regionalnym, a ponadto ze względu na niewielki dystans, jaki dzieli je od młodych ludzi, co pozwala im przyczynić się do zachęcania młodzieży do angażowania się w sprawy obywatelskie.
 15. Popiera działania promocyjne, jakie Komisja ma podjąć w związku z ratyfikacją przyszłego traktatu lizbońskiego.
 16. Podkreśla, że ewentualne modyfikacje bądź włączenie nowych elementów do nauczania w szkołach aktywnego obywatelstwa wymagają zastanowienia i starannych przygotowań, zaś efekty będzie można zaobserwować po wielu latach.
- W odniesieniu do przyjęcia przez młodzież postawy aktywnego obywatelstwa*
17. Uważa, że przyjęcie przez młodzież aktywnej europejskiej postawy obywatelskiej wymaga wiedzy na temat różnorodności dziedzictwa tożsamości europejskiej. Na dziedzictwo to składa się znajomość przeszłości i rozwoju Europy, jej wewnętrznych zakrętów historycznych oraz wartości, jej bogactwo kulturowe, jej tradycje demokratyczne, a ostatnio również potwierdzenie praw podstawowych jej obywateli.

(¹) COM(2007) 568 wersja ostateczna.

18. Wyraża w związku z tym przekonanie, że sztuka i kultura w ogóle oraz formalna i nieformalna edukacja kulturalna w szczególności mają duże znaczenie dla rozwoju aktywnej postawy obywatelskiej młodzieży w UE.

19. Jest przekonany, że wiedzę tę można przekazać za pośrednictwem edukacji formalnej i nieformalnej.

20. Wzywa Komisję Europejską do zaktualizowania badań przeprowadzonych przez Eurydice na temat kształcenia do obywatelstwa w szkołach na terenie Europy.

21. Proponuje, aby do wszystkich właściwych przedmiotów nauczania w ramach edukacji formalnej włączony został pierwiastek europejski. Owa pedagogika otwarcia na ten aspekt pomoże młodzieży stać się obywatelami oceniającymi realistycznie użyteczność Unii i obudzi w nich ambicję rozwijania idei europejskiej.

22. Z naciskiem podkreśla konieczność nauki szeregu języków obcych. Młodzież uznaje wielojęzyczność za atut w życiu zawodowym. Komitet wyraża zadowolenie z wniosków grupy ekspertów wysokiego szczebla, utworzonej przez komisarza ds. wielojęzyczności Leonarda ORBANA, oraz z oczekiwanego komunikatu Komisji w sprawie wielojęzyczności, z którego największe korzyści powinna wyciągnąć młodzież.

23. Zachęca, aby w programach nauczania zostały uwzględnione istota instytucji europejskich, kompetencje i mechanizmy funkcjonowania Unii Europejskiej. Podobnie jak każdy młody człowiek poznaje administracyjne i polityczne instytucje swojego państwa, każdy młody Europejczyk powinien orientować się w dziedzinie instytucji Unii Europejskiej. Władze lokalne i regionalne mogą promować konkretne działania realizowane na ich poziomie, takie jak wsparcie ekonomiczne i solidarne z funduszy strukturalnych uruchomionych przez Unię.

24. Uznaje, że szczególną uwagę należałoby zwrócić na młodzież pochodzenia imigranckiego lub ze środowisk znajdujących się w gorszym położeniu, aby zareagować na jej szczególne potrzeby, a także dlatego, że dzięki lepszej integracji mogą oni przyczynić się do wzbogacenia kulturowego i solidarności społeczności. Aby lepiej poznać i zrozumieć inne kraje Europy i świata, rok 2008 ogłoszony został Europejskim Rokiem Dialogu Międzykulturowego.

25. Jest świadom tego, że nie sposób silniej skoncentrować się na nauczaniu języków i wiedzy na temat UE bez odpowiedniego impulsu i wsparcia ze strony organów politycznych, administracyjnych i gospodarczych odpowiedzialnych za edukację, ale także bez udziału samych nauczycieli, którym w razie konieczności trzeba zaoferować odpowiednie szkolenia.

26. Z zainteresowaniem odnotowuje inicjatywy uzupełniające nauczanie publiczne, które zostały już podjęte przez stowarzyszenia edukacyjne.

27. Proponuje pełne wykorzystanie nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych w nauczaniu języków obcych w kontekście UE i Europy, a w szczególności umiejętności korzystania z Internetu, który może pomóc w głębszym zaangażowaniu młodzieży w naukę oraz w dotarciu do tych, którzy nie mogą korzystać z normalnego nauczania szkolnego.

28. Popiera propozycję skupienia się na rozwijaniu i promowaniu możliwości działań w zakresie nieformalnego kształcenia młodzieży, które jest przynajmniej tak samo ważne jak kształcenie formalne w tworzeniu dynamicznego poczucia obywatelstwa europejskiego.

29. Uważa, że edukacja nieformalna stanowi konieczny etap przygotowania młodzieży do aktywnego obywatelstwa: przyjęcie dobrowolnej odpowiedzialności w ramach stowarzyszeń, otwarcie się na innych, zrozumienie pojęcia dobra wspólnego, zainteresowanie życiem publicznym, zaangażowanie polityczne na szczeblu lokalnym, co prowadzi do poczucia odpowiedzialności za przyszłość polityczną Unii.

30. Dzięki swemu podejściu skoncentrowanemu na dobrowolnym uczestnictwie młodych osób i dzięki swojej bliskości do ich potrzeb i aspiracji edukacja nieformalna pozwala młodzieży na opanowanie nowych umiejętności, czasem nawet uzupełniających ich program szkolny, oraz zdobycie kwalifikacji dodatkowych. Wszystkie działania proponowane w ramach edukacji nieformalnej są szczególnie wskazane w przypadku młodzieży znajdującej się w gorszym położeniu. Ponadto ta forma kształcenia otwiera młodzieży drogę do uświadomienia sobie, że będą musieli dostosować się do zmian gospodarczych i społecznych w Unii.

31. Jest zdania, że rodzicom i ich wiedzy o UE przypada znacząca rola w debacie na temat aktywnych postaw obywatelskich. Zasadniczo należy poczynić starania o podniesienie poziomu świadomości rodziców, ponieważ w miarę dalszego rozwoju UE, wiedzę o niej trzeba stale uzupełniać i aktualizować.

32. Wzywa społeczności lokalne i regionalne do tego, aby włączyły się we wspieranie lub wdrażanie inicjatyw w zakresie edukacji europejskiej na drodze partnerstw placówek edukacyjnych, materialnego wspierania inicjatyw stowarzyszeń młodzieży lub pracujących dla młodzieży, przyjmowania klas europejskiej młodzieży, otwierania dla nich placówek związanych z czasem wolnym i sportem oraz ich własnych instytucji, na zasadzie podziału kompetencji z instytucjami europejskimi.

33. Kładzie nacisk na konieczność zachęcania do refleksji nad wyzwaniem związanym z przyswojeniem sobie przez młodzież aktywnych postaw obywatelskich oraz do rozważenia środków wiodących do tego celu. Pozwoli to młodzieży europejskiej brać aktywny udział w życiu gospodarczym Unii w kontekście globalizacji i przejąć odpowiedzialność za jej rozwój polityczny.

W odniesieniu do działań

34. Opiera swoje propozycje z jednej strony na decyzji ministrów edukacji dotyczącej zapewnienia wszystkim młodym ludziom w Europie zdobycie kluczowym umiejętności, które doprowadzą do faktycznego poznania Unii Europejskiej, z drugiej zaś strony na niedawno ogłoszonym programie Komisji, zatwierdzonym przez Parlament i przez Radę Europejską, zatytułowanym „Europa dla obywateli” bazującym na propozycjach wyrażonych w raporcie Beazleya dotyczących sposobów włączenia wymiaru europejskiego do szkolnych programów nauczania.

35. Uważa, że włączenie wymiaru europejskiego do nauczania szkolnego stanowi warunek konieczny rzeczywistego i trwałego przyswojenia sobie aktywnej postawy obywatelskiej przez wszystkich młodych Europejczyków w państwach członkowskich. Ten wymiar europejski obejmuje dwa aspekty — włączenie „perspektywy europejskiej” do wszystkich właściwych przedmiotów, czyli wymiar europejski każdego z nich, oraz oddzielne nauczanie o strukturach Unii Europejskiej, jej podstawach, wartościach, instytucjach, funkcjonowaniu i jej znaczeniu dla życia codziennego młodzieży, jej rozwoju i jej kontaktów z resztą świata.

36. Opierając się na wnioskach grupy wysokiego szczebla ds. wielojęzyczności, proponuje, aby zachęcać młodych Europejczyków do posługiwania się dwoma językami europejskimi poza swoim językiem ojczystym. Wielojęzyczność otwiera nie tylko na inne kultury, ale również na wymianę gospodarczą i zawodową oraz pozwala dołączyć do środowiska badań i innowacji.

37. Pożądane byłoby ułatwienie mobilności młodzieży i nauczycieli i uwzględnienie tego w programach szkolnych i zawodowych.

38. Zaleca podjęcie odpowiednich działań, przy aktywnym zaangażowaniu nauczycieli, na rzecz stworzenia w szkole bezpiecznego środowiska kształcenia, opartego na wzajemnym szacunku i współpracy, w celu zapobiegania i przeciwdziałania zjawiskom przemocy i braku tolerancji wśród młodzieży.

39. Zaleca rozwój działań stowarzyszeń edukacyjnych uzupełniających edukację publiczną i edukację nieformalną skierowanych do młodzieży w wieku szkolnym, takich jak programy partnerskie, wymiana między placówkami szkolnymi, zawody sportowe, obozy sportowe lub językowe w czasie wakacji.

40. Popiera tworzenie projektów na wzór ambasadorów młodzieży mianowanych w ramach letnich szkół dla młodzieży, stanowiących inicjatywę Zgromadzenia Regionów Europy. Młodzi ludzie powinni przejąć odpowiedzialność za informowanie swoich rówieśników o różnych sprawach, w tym o aktywnym obywatelstwie. Należy poświęcić więcej uwagi badaniu zagadnienia obywatelstwa w wielokulturowej Europie oraz zająć się takimi kwestiami jak społeczeństwa wielowyznaniowe, wielokulturowość w szkołach i miejscach pracy oraz szukanie w kulturze odpowiedzi na problemy dotyczące młodego pokolenia.

41. Wzywa społeczności regionalne i lokalne do finansowego wspierania tych inicjatyw na rzecz młodzieży i uzupeł-

nienia ich o konkretne działania, mianowicie stwarzanie sytuacji wzorując się na instytucjach europejskich, takich jak rady miejskie i zgromadzenia regionalne młodzieży, aby zdobywała ona świadomość swojej europejskiej odpowiedzialności politycznej.

42. Proponuje, aby we wszystkich działaniach zalecanych w programie „Europa dla obywateli” znalazło się miejsce dla inicjatyw wychodzących od młodzieży lub do niej adresowanych. Chodzi tu o programy tzw. popularne, programy mające swoje źródło w społeczeństwie obywatelskim, o organizowanie imprez bardzo nagłośnionych i o działania mające na celu pielęgnowanie pamięci europejskiej.

43. Proponuje, aby poddać ocenie rezultaty działań już rozpoczętych przez grupy nauczycieli i przez stowarzyszenia młodzieży lub stowarzyszenia działające na rzecz młodzieży, tak aby można było wymienić i rozwinąć sprawdzone wzorce stosowane przez te podmioty i włączyć je do programów działań Unii. Najskuteczniej można uczulić młodych ludzi na znaczenie czynnego zaangażowania obywatelskiego poprzez działania praktyczne: stwarzając sytuacje, dzięki którym odczuwają oni, że ich zdanie się liczy i bezpośrednio wpływa na ich życie. Szkolne samorządy uczniowskie albo, na wyższym szczeblu, sejmiki młodzieżowe czy dziecięce stwarzają dobrą okazję podejmowania prób w tym zakresie. Bezpośrednie skutki takich działań dają się zwłaszcza zauważyć w małych gminach.

44. Będzie to oficjalne uznanie roli edukacji nieformalnej w pomaganiu młodzieży w integrowaniu się ze społeczeństwem, przystosowywaniu się do zmian na rynku pracy, uczestniczeniu w życiu publicznym i wreszcie przyjmowaniu aktywnej i umotywowanej postawy obywatelskiej.

45. Nalega, by nauczanie o Europie sprostało ambitnym celom, gdyż jest to niezbędne dla przyszłości Unii Europejskiej i jej obywateli. Nauczanie to powinno obejmować konieczną weryfikację tradycyjnych pojęć związanych z edukacją w celu przystosowania młodych mieszkańców państw członkowskich do ich przyszłych zawodów i do ich społecznego i politycznego zaangażowania w świecie zdominowanym przez globalizację gospodarki. Nauczanie o Europie nakładałoby na edukację formalną, uzupełnioną przez edukację nieformalną, obywatelski cel uczestnictwa w budowaniu demokratycznej Unii.

46. Podkreśla zdecydowanie, że czynne wykorzystanie programów unijnych i krajowych, jak i licznych projektów organizacji pozarządowych na rzecz rozwijania szerszych działań w zakresie formalnego i nieformalnego kształcenia kulturowego jest konieczne w UE i należy je kontynuować.

Bruksela, 7 lutego 2008 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Luc VAN DEN BRANDE